

denaming dan
ke overheer
het Woord
en door den

Prof. Woltjer
iddags (waar-
oekomst) trok
der talrijke
wijs, was het
de. De Gere-
an hinderlijk
eerdert der
n bevoorrecht.
de reünie op
oelwijk" van
een waardig
nsten.
ommissie en
vrienden der
elvvuldige be-
terijheid een
ergeide dien

langrijke dag
de heer H.
n bevestigd
ente, na als
n geworden
r en mentor
dezen jeug-
geve hem een
Geestes, om
het lichaam
ik verleden
era de eerste,
derat al aan-
den gevolgd

H. HOVV.

is R. Banda
te Wans-
Mej. Wed.
an den heer
door Prof.
f 18-39/10
te Kapelle
terbeek van
Class. Con-
door den
L. te S. f 10;
te 9-Herto-
naante f 250;
lder van de
Langendijk
te Gouda,
f 250; door
evonden bij
an den heer
Vrienden
5; van N. N.
H. de Waal
an het ver-
de Ruiter
W. Klaar-
f 10 en
samen f 20;
f 100; door
25.

et jaarfeest
recht f 50;
oek-op-Lan-
van J. K. C.

Geref. Kerk
lesteerd in
ge-dochters-
50.

n 1 exempl.
v. v. O. B.

ingekomen:
Broek-op-
por heeren
erende) te
L. H. f 1;
uwe f 150;
1350; door
evonden in
f 050; van
den Cand.
rk f 3903;
de Jongel-
h van den
f 1; B. te
M. f 1; col-
f 5; N. N.
f 5; C. v.
ind. J. D. v.
eel f 12.25;
f 2.50; J.
meij. M. J.
f 470; van
het verslag
Mej. H. K.
aten Gym-
P. D. P. te
H. f 15; N.
k. vd. V. f 1
f 3; door C.
f 1; en van
f 050; te

meester.

K. B. R. K.

DOORN

DOORN

et de leden
straal.

leger,
ntenis,
EN.

ij het

JAM.

De Heraut

VAN DE

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 28 Juni 1881 (Staatsblad N°. 124).

Dit blad wordt geregeld de Vrijdags aan de geabonneerden verzonden.
Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE, Abonnementen en Advertenties aan de ADMINISTRATIE van De Heraut, Warmoesstraat 106, Amsterdam.
Inzendingen die later dan Donderdag 's namiddags te 12 ure worden ontvangen kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Zondag 3 Juli 1887. N°. 497.

Abonnementsprijs: franco aan huis, per drie maanden f 1.20. Afzonderlijke nummers aan het Bureau 10 Cent.
Abonnementen worden aangenomen door alle Boekhandelaren, Postdirecteuren enz. en aan het Bureau, Warmoesstraat 106, te Amsterdam.
Advertentie: van 1 tot 6 regels 80 Cent; voor elken regel meer 15 Cent. Aanvragen en vermelding van liefdegaven en Verslagen van Vereenigingen 10 Ct. per regel.

Van de Voorzienigheid Gods.

TIENDE ZONDAGSAFDEELING.

V.

Zij alle zijn uwe knechten.
(Ps. 119: 91).

Zoo is er dan geen Noodelot, waardoor de Heere onze God beheerscht wordt; noch ook een Fortuin, die in zijn Scheping in zou spelen; noch ook eindelijk een Natuur, die door Hem zelf als een macht tegenover Hem zou gesteld zijn; neen, er heerscht van oogenblik tot oogenblik niets, volstrekt niets dan de soevereine wil, en er werkt van oogenblik tot oogenblik niets, volstrekt niets, dan de alomtegenwoordige kracht en mogendheid des Heeren HEEREN. Hij is niet maar in naam, maar wezenlijk God, en alle scheppel buiten Hem; ook de Natuur met haar krachten en haar wetten; ze zijn al te saam zijn knechten, die van oogenblik tot oogenblik letten op het bevel, dat uit zijn mond uitgaat.

Dit niet te hebben ingezien, maar miskend, was de fout van het Supranaturalisme, waar geen enkel minnaar van Gods eere en geen enkel vereerder der Hellige Schrift mede kan medegaan. Wel lag er in dien term van Supra-naturalisme iets goeds, waar heel onze ziel bijvalt, in zooverre er meê bedoeld is dat God boven de natuur staat; en zoo dikwijls de Supra-naturalist deze waarheid tegenover den Pantheïst staande houdt, kiezen we hartelijk zijn partij en staan we aan zijn zijde. Maar als de Supra-naturalist nu zijn eigen systeem gaat ontwikkelen, dan is hij juist de man, die het valsche stelsel huldigt, alsof de Natuur als een zekere macht, met krachten en wetten, tegenover God zou staan; wel onder Hem, zoodat Hij haar belet iets tegen zijn wil te doen, maar dan toch altoos in dien zin, dat de Natuur met haar krachten en wetten zekere zelfstandigheid naast, onder en tegenover God krijgt. En dit nu is niet een godvruchtige, maar een goddeloze voorstelling, die wij diep verfoeien, en waaraan het Supra-naturalisme zich den dood eet.

Het sterkst en het duidelijkst komt dit uit bij het Wonder, waarover het hier de plaats is om te spreken. Een Supra-naturalist stelt het Wonder voor als een ingrijpen van God in den gewonen loop der natuur. Men denkt zich dan een wagen die rijdt, en die door paarden getrokken wordt, en gestuurd door een voerman die op den bok zit. Een gewoonlijk rijdt en loopt dit nu vanzelf. Maar soms, een enkel maal, komt er iemand naast dien voerman op den bok zitten, die plotseling met zijn hand in de teugels grijpt, en nu wendt de wagen zich op eenmaal in een andere richting. Of ook men denkt zich een machtig stoomwerktuig, dat met zijn spullen en raden en cilindren zich naar vaste wet beweegt, en zich niet anders bewegen kan; maar af en toe verschijnt er nu een geheimzinnige hand, die in dit raderwerk ingrijpt en plotseling hier of daar de machine anders doet werken dan gewoonlijk. Ge ziet wel, zoo is het altoos de voorstelling, alsof de Natuur iets was dat op zich zelf bestaat en loopt en werkt, en alsof God van buiten af nu en dan in dezen loop der natuur ingrijpt.

Wat nu de Theosofen onder de Ethisten er op hebben uitgevonden, om deze ongodelijke voorstelling te verbeteren, brengt ons ook al geen stap verder. Zij toch praten ons aan, dat er eigenlijk twee Naturen zijn, een ondernatuur en de eigenlijke hoogere natuur; dat nu deze beide naturen elk haar eigen orde hebben; en dat een wonder slechts is het indringen in de orde der ondernatuur van een werking der eigenlijke of hoogere natuur. Ook bij alle hulde voor de goede bedoeling die in dit zeggen doorstraalt, is het toch niets dan een spelen met woorden. Ook zoo toch blijft deze ondernatuur (waarmede dan bedoeld wordt wat wij natuur noemen) altoos nog een vaste orde, die met zekere eigen zelfstandigheid buiten God bestaat zou; en juist dit denkbeeld moet er uit. Overwonnen toch is de fout van het Supranaturalisme dan eerst, als elke gedachte van zulk een zelfstandig en permanent bestaan der Natuur met wortel en tak is uitgeroeid, en ge goed vat, dat én de natuur én elk harer krachten én elk harer wetten, niets in zichzelf is, maar van oogenblik tot oogenblik alleen is wat ze is, door het bevel dat uit Gods mond uitgaat. „Zij allen, o, Heere, zijn niets dan uwe knechten!“

Eens voorgoed moet bij de Natuur dus heel het denkbeeld van een stoomwerktuig opzij gezet. Het is dit beeld dat alles verdorven heeft. Denk u daarentegen een paleis, waarin geen enkele spil of rad of cylinder werkt, maar waarin een koning troont, en met en om hem zijn kamerheeren en dienaren en lijftrawanten en knechten, die met andere dienaren en ambtenaren door heel het land in verbinding staan. Nu spreekt de koning, en des konings woord is met macht. Dat woord brengt die dienaren en die knechten in beweging, en die beweging trilt heel het land door tot aan zijn uiterste grenzen. Is nu zulk een koning een despot en grilziek mensch, dan zal hij den éénen dag dit, den anderen dag dat bevelen, en er zal geen rust heerschen en geen orde te ontdekken zijn; maar als deze koning een wijs koning is, die alles wel doordacht heeft, dan zal hij maar zelden iets opnieuw te bevelen hebben, want naar de eens door hem gegeven ordinaatiën loopt alles geleidelijk en geregeld. Er zijn geen spullen en geen raden en geen cilindren, maar er is in de plaats daarvan een koninklijke wil, en die onzichtbare wil, werkt ongezien door en is de grondoorzaak van alles wat dag aan dag plaats grijpt.

Zulk een Koning in het Paleis zijner Schepping is nu de Heere. Ook in die schepping bestaat rad noch veer, spil noch cylinder, stoom noch elektrische drijfkracht, maar elk element in die Natuur, en elke kracht in zulk een element, is een dienaar, een knecht Gods in zijn paleis; en alle deze elementen en alle deze krachten wachten elken morgen en alle avond op het bevel dat uit zijn mond uitgaat, tot aan de uiterste einden der Schepping. En omdat deze Koning nu in wijsheid en doorzicht volmaakt is, en dus alle ding dat geschiedt moet doorgedacht heeft, heerscht er in dit Paleis zijner Schepping orde, en zijn wil is en blijft wat die was, en die wil is de wet waardoor alle deze elementen en krachten zich bewegen.

Van een ingrijpen in den loop der dingen is dus geen sprake, want niets loopt door een kracht buiten God, maar alles loopt eeniglijk gelijk het loopt door Gods wil, en zoodra Hij ook maar één oogenblik ophoudt het alsoo te willen, loopt het niet meer; of zoo Hij het anders wil, loopt het anders.

Het Wonder kan en mag dus nooit voorgesteld als een stormis, of een ingrijpen, het is niets anders dan dat God op een gegeven oogenblik zeker ding anders wil, dan het dusver door Hem gewild was. Een steen valt uit uw hand alleen door dien God wil dat die steen, eenmaal losgelaten, vallen zal, en dan trekt Hij zelf dien steen naar beneden; maar wanneer God morgen wil, dat een steen, dien u hand loslaat, niet valle, dan valt hij niet, eenvoudig omdat God hem niet meer zelf naar beneden trekt. Wanneer gij op de zee wilt loopen, wil God dat gij er inzinkt en Hij trekt zelf u in deze diepte naar beneden; maar toen Jezus en straks Petrus op de zee wandelde, wilde die zelfde God even vrijmachtig dat de zee hen dragen zou en God zelf hield én Jezus én Petrus met die zelfde macht zijns wilens op.

Hij is de Almachtige, de Alwillende, de Alwerkende God. Hij spreekt en het is er, Hij gebiedt en het staat er. Niets weerstaat zijn wil. Voor Hem bestaat er dus geen wonder. Als de Scheffzee doorgelooft in haar bedding, bruisen haar wateren door Gods kracht, en zoo die kracht Gods hen een oogenblik niet liet bruisen, zouden ze stil zijn. Maar ook als Hij wil dat de Scheffzee als een muur van wateren op zal loopen, doet ze dit evenzo, en niet anders, door dienzelfden wil en diezelfde kracht van onzen God. Het Manna dat in de woestijn regende, is niets wonderlijker voor Hem, dan de tarwe die Hij door zijn wil en kracht uit de aarde laat groeien. Al het wonderlijke ligt alleen in ons besef en in ons oog. Wij zijn gewend aan een wils- en krachtsluiting van Gods mogendheid, dat de tarwe uit de aarde groeit en de Scheffzee vloeit. En zoo dit nu plotseling ophoudt alsoo te gebeuren, en er gebeurt iets waaraan we niet gewend waren, zoo staan we verbaasd, er is iets dat onze opmerkzaamheid boeit door zijn oagewoondheid, en we hebben een teken, een wonder des Heeren aanschouwd.

Maar dit voor ons verrassende en ongewone nu daargelaten, is een wonder en een gewone natuurwerking precies hetzelfde, want het is beide, dat er een bevel uit 's Heeren mond uitgaat en dat zijne knechten, de elementen en de krachten der natuur, het alsoo volbrachten. Als het altoos Manna had geregeld en er ware nooit

tarwe gegroeid, zou het plotseling rijpen van tarwe in de halmten, en alst het vallen van het Manna voor ons het wonderlijke zijn.

Alleen, en dit worde wel in het oog gehouden, God is daarom niet als de toevenaar, die nu eens dit, dan eens dat verzoont, om zijn behendigheid te toonen. In den toevenaar is de gril, in God de wijsheid, en de wil in God is redelijk, d. w. z. hij ligt gebonden in Gods Wijsheid. Vandaar dat het gewone bij God regel is, omdat Hij zichzelf gelijk blijft en er bij Hem geen verandering is noch schaduw van omkeering. Zulk een anders willen dan Hij dusver wilde, kan dus in God alleen veroorzaakt worden door een hoogere schikking, een hoogere wijsheid, en de verandering die hiermee in het willen Gods ontstaat, wordt teweeggebracht niet doordien God verandert, maar doordien zijn schepsel die wijsheid, dit anders willen, noodzakelijk maakt. En ook dit weer niet, als een onvoorzien iets, waar God onverhoeds voorstaat, en waarnaar Hij alsnu zijn wil regelt, maar met dien verstande, dat dit ongewone met het gewone zijn vaste van eeuwigheid af voorziene bepaling vond in zijn onverderlijken Raad.

Uit dien Raad vloeien én de Natuurwetten én de Wonderen, en beide zijn goddelijke wilsuitingen, alleen met dit verschil, dat Hij het gewone duurzaam wil, en het wonder slechts een enkel maal.

Ook het Gebed dat bij Zondag 45 afzonderlijk aan de orde komt, dient toch in dit verband reeds voorloopig besproken. Ook bij het gebed toch begint men gewoonlijk twee fouten te gelijk. Vooreerst denkt men zich ook bij het gebed de Natuur als een macht buiten God, waartegen men 's Heeren mogendheid alsnu te hulpte roept. En ten tweede beschouwt men zijn eigen bidden, als iets dat buiten God om, uit ons zelfden opkomt, en waarmede God de Heere nu zou hebben te rekenen. Beide nu is geheel ongodvruchtig voorgesteld. Als ik een lief kind heb, en vreeslijke keelziekte houdt dat kind in doodgevaar, dan is die diphtherische gifstof volstrekt niet een macht buiten God, waartegen ik Gods beschermende hulp nu ten behoeve van mijn kind in heb te roepen; maar dan is het God zelf die op dat oogenblik door middel van deze ziekte het leven van mijn kind tenonderhoudt. Ook die keelziekte is een van zijn knechten. Hij zendt die naar mijn kind uit. Hij werkte ze in mijn kind. Als Hij even losliet, zou geen ziekte mijn kind meer deren. Er is dus geen sprake van, dat God te hulp kan roepen als tegen een vijand, die buiten zijn weten, mijn kind aanviel, en alsof ik dezen onbekommerden God nu door mijn bidden op de hoogte van de ziekte van mijn kind moest brengen, en roepen: „Kom nu toch Heere, en help mijn kind tegen die ziekte!“ Neen, Hij maakt levend en Hij doodt. En ook Hij is niet alleen de eenige Medicijnmeester, maar ook de eenige die ziek maakt. Er zucht niet één kranke op zijn leger, of God heeft hem krank gemaakt. Alle roepen in den nood strekt dus, zoo het godvruchtig toegaat, niet om Gods hulp in te roepen als tegen een buiten zijn weten en toedoen over ons gekomen macht, maar om zijn wil die ons nu krank houdt, te doen worden een wil die ons geneest en gezond maakt.

Dit is de eerste fout. En de tweede is een niet geringere. Ook ons gebed is niet iets buiten God, maar een koselijke daad der ziel, die alleen door God in ons hart tot stand kwam. Het bidden is het hoogste. Tot hooger acte is geen menschenkind bekwaam. En wat godsvrucht zou er nu in de voorstelling liggen, alsof we niet éénig goed werk verrichten konden, zonder Hem die én het willen én het werken er toe in ons werkt, en dat tegelijk de hoogste daad onze daad, een daad buiten God om zou zijn? Men gevoelt immers dit kan niet. En de Schrift die u bij Zacharia leert, dat het de Heere is die zelf den Geest niet alleen der genade, maar ook van het bidden om de genade, in ons uitzendt, bestraft dien zondigen waan dan ook bitterlijk.

Intusschen is nu tengevolge van deze beide fouten de voorstelling ingeslopen, alsof ons bidden zijn zou, dat wij met onzen wil en naar ons goedsdunken van God iets vragen zouden, en alsof God de Heere zich nu door zijn belofte verbonden had, om al zulke bededen te verhooren. En dan natuurlijk ware er geen Voorzienigheid meer, maar dan zou de eigenlijke voorziening in allen nood uitgaan van de bidders. Er zou dan geen wil meer in God zijn en geen raad in den Heere, maar een wil bij ons en bij ons een goed-

dunken, en het gebed zou het middel zijn, om dezen onzen wil nu aan God als op te leggen. En als er nu twee volken in oorlog met elkaar zijn, en beiden houden een bededag voor de overwinning van hun vloot en leger, dan zou hiermee heel Gods Woord en zijn belofte reeds omver liggen, want natuurlijk dan kreeg altoos één dezer twee biddende volken de verhooring van zijn gebed niet.

Met geheel deze voorstelling van het gebed hebben Gods kinderen dan ook gebroken, en vooral in onze Gereformeerde kerken is de belijdenis van Gods Voorzienigheid veel te diep doorgedrongen, om al zulke bidden ook maar mogelijk te maken. Onzer is een diepere opvatting. Op grond van de Schrift belijden we met onze vaders in dezen Catechismus, „dat alle creaturen altoos in zijne hand zijn, dat ze tegen zijn wil zich noch roeren noch bewegen kunnen“, en zoo weet dan Gods kind, dat geen leed of ongeval hem anders dan door Gods wil en de werking van dien wil overkomt. Dit nu maakt hem in tegenspoed niet morrend, om er tegen in te gaan; en te zeggen: „Heere, waak op en help er mij van af!“, maar geduldig. Het maakt dat hij in gewone dagen van voorspoed niet denkt: „Nu ja, dit is nu het gewone, dat van de natuur of van mijn eigen inspanning komt“, maar dat hij in dien stillen dag van voorspoed elke bete uit Gods hand ontvangt en elken ademtocht zijn God dankweet. Zoo is dan danken het erkennen van Gods almogende en voorsienige inwerking, als het mij goed gaat, en zoo nu ook is bidden het erkennen van Gods almogende en even voorsienige werking als ik in mocite kom, of worstel met tegenspoed.

„Alleen in uw licht, Heere, zien wij het licht!“ Vandaar dat ons oog Gods werking in den dag des voorspoeds niet zien kan, of God de Heere moet er zijn licht op doen vallen. En zoo danken we dan doordien Hij ons tot danken bekwaamt. En evenmin kunnen wij bij tegenspoed Gods werking in ons ongeval en leed zien, of Hij moet er zijn licht op doen vallen; en als we dan zien dat Hij het deed, dan is Hij het die ons tot bidden bekwaamt.

Zoo is er veel, dat gebed heet, maar geen bidden is en dus niet meêtel. Een bidden van den dwingzieke, die God naar zijn hand wil zetten. Een bidden van den luie, die God wil laten goedmaken, wat hij verslonde. Een bidden van den willooze, die liever het gebed dan de middelen aangrijpt, die toch door God geordineerd zijn.

Maar ook na afreke van dit ongeestelijk bidden, blijft er dan toch een heerlijk en een kostelijk bidden over, het heilgeheim van Gods kinderen. Een bidden, dat volstrekt niet enkel een inroepen van hulpe, maar allereerst zelfs een aanroepen van 's Heeren larmhartigheid, een aanbidding van het Eeuwige Wezen in ons gebed is. Na dan weer uren geleefd te hebben, dat we schier niet aan onzen God dachten, knielen we dan neder, en sluiten onze oogen van de dingen der aarde af, en wachten of de onzienlijke dingen zich voor ons ontsluiten mochten en de vensters des hemels voor ons mochten opengaan, en dan ziet ons zielsoog weer het werk des Heeren, achter ons in onzen doorleefden dag; om ons op aarde en in de natuur; ja, tot in ons eigen bloed en tot in onze nieren. En zoo liggen we dan voor Gods troon met onze lieven, en ons zielsoog geniet er in, om te aanschouwen, hoe de Heere onze God die allen houdt en bewaart. Maar toch dan komt er in dit bidden ook een inroepen van genade, een bede om hulpe, een alsmeeken van de ontfermingen onzes Gods. Niet natuurlijk alsof God de Heere, hadden wij Hem niet alsoo gebeden, den loop der dingen geheel anders zou geregeld hebben. Waar toch bleve dan zijn Raad, en waar zijn Voorzienigheid, en waar de ruste voor uw hart? Neen, maar dan is er in God den Heere een wil des welbehagens, om u aldus te redden, en tegelijk een wil des welbehagens om u het gebed voor die redding in de ziel te geven. En zeg nu niet: Dan kan ik het bidden wel laten. Want dat kunt ge niet. Als God u water geeft, geeft Hij u ook dorst, om naar dat water te verlangen, en dank zij die dorst wordt het drinken van dat water eerst waarlijk genieten voor u. Zonder dien dorst zou dat water zijn werking niet bij u gedaan hebben. En zoo nu ook is het met ons gebed en onze smeeking. Dat bidden is de dorst om de redding in te drinken die God straks geven zal, en als die redding dan komt, maakt het smeeken dat voorafging dat ge die redding genieten kunt, en ze u waarlijk redt.

En nu is het waar, dat God de Heere u ook tal van keeren dorsten laat, zonder dat alsnog het water komt, en zoo ook menigmaal bidden laat, en dat toch de redding nog uitblijft, maar dit houdt op vreemd te zijn, zoo ge maar opmerkt dat al uw gebeden slechts één levensgebed zijn, en dat die andere gebeden als ware het de ladder vormden om tot dat hooge gebed te komen.

KUYPER.

Vlas en Vonk.

En de sterke zal weren tot
groot vlas, en zijn werkmester
tot een vonk, en zij zullen
beide te samen branden, en
er zal geen uilblusser weren.
Jes. 1: 31.

Om ons heen in de wereld woelt een macht, die menschen verniet.

Keer op keer komt ons het droef gerucht ter oore van weer een jongen man, een jonge vrouw, van wie men hoort: „dat ze weg zijn!“, „dat het met hen uit is“, dat ze zedelijk vernietigd zijn, dat ze als zedelijke karakters niet meer meetellen.

Zulke personen waren eens aanminnige kinderen, die dertel speelden op moeders schoot. Glans blonk in hun oog. In hun hart waakte edeler besef op. Ze hebben de ure gekend, dat ze bloosden over hun eerste kleine leugen. Hun conscientie was nog teeder.

Maar nu zijn ze op, ze zijn weg, ze zijn een uitgebranden haard gelijk.

Schimmen, geen menschen meer.

Ze zijn er nog, maar het is alsof ze er niet meer waren.

Ze zijn zedelijk, ze zijn als personen, ze zijn in hun karakter vernietigd.

Vernietigd tot onherkenbaar wordens toe.

En hoe kwam dit nu anders, dan door hun aanraking met de wereld en in die wereld met de booze, duivelse vernielende macht der zonde, waarmee de Satan, die een menschenmoeder van den beginne is, er reeds zoo duizenden gedood heeft voor de hel.

O, Ze is ontzettend die macht des verderfs, die vernietigende, ziemoordende macht die rondwaart.

Als een vlinder vliegt ze uit. Even komen de vleugelen uwer ziel er meê in aanraking. Ge zengt ze. Reeds kunt ge u niet meer op de wieden des levens verheffen. Met verzengde vleugelen valt ge neder. En straks wordt ge geheel verbrand, en vindt men niets dan uw verkoolde mummie.

Het vuur is iets ijlsjks.

Eens uitgebroken woedt het voort en voort, al wat het ontmoet in vuur omzettend.

En voor zoo ontzettend brand is *de vonk* genoegzaam.

Dan steekt die vonk aan, en lang smeult het, en eindelijk slaat het uit, en de vernieling is niet meer te stuiten.

En ijslijker nog is het met dit vuur der zonde.

Een vonk van dit zondevuur der wereld spat op u over, en zoo ge die vonk niet aanstands weghaast, wordt die ééne vonk niet een oogenk tot drie en meer vonken. En het smeult in uw ziel ongemerkt voort. En niet lang meer, of de vlam slaat laaie uit, en gij, arme mensch zijt verloren.

Daarom spreekt ook de Hellige Schrift van *die vonk*. Van die vonk in verbinding met *vlas*, omdat vlas in een oogenblik vlam vat.

„De sterke, zegt de Heere bij Jesaja, zal zijn tot *vlas*, en zijn werkmester tot een *vonk*, en samen zullen ze branden, en er zal niemand zijn, die het bluscht.“

Dit nu is die ontzettende vonk van de verdervende en vernielende macht, die om u is, en zoo God het niet verhoedt, ook uw kleed vuur zal doen vatten, tot ge reddeloos weg zijt.

Maar, God zij lof, er wordt door Gods engelen ook water aangedragen om dat schriklijk vuur te blussen.

Er zijn ook wateren der genade.

Ze vloeien uit de Fontein des levens, ze stroomen uit de Springader der barmhartigheden, en Gods engelen zijn dienstegeesten, om die blusschende wateren aan te dragen, en te beletten dat de vonk en het vuur van die vonk u niet verniele.

Nu nog is het heden der genade.

En zoo ge voor die vonk maar een oog hebt, en terstond het spatten van die vonk op uw eigen ziel of op de ziel uwer kinderen ziet, en er is toevlucht nemend geloof, en de smeeking gaat uit, dan is er ook voor u en voor uw kind nog redding.

Nu kan die vonk en die brand der zelfvernietiging nog worden gebluscht.

Althans indien ge bekend *vlas* te zijn; want anders werkt er geen geloof en komt de smeeking om die blusschende wateren niet over u lippen.

Vlas, en niet metaal en niet marmer! Niet denken, o, voor mij kan die vonk geen kwaad; mijn ziel zal ze niet deren; bij mij zal ze niets vuur doen vatten; ik ben als *marmer* gehard en als *metaal* voor die vonk der duivelse macht onsaandoenlijk.

Neen, maar *vlas*.